

## DESPRE OPORTUNITATEA ADMINISTRĂRII INTERCEPTĂRILOR AUDIO ȘI VIDEO ÎN PROCESUL PENAL

Bogdan Camelia  
Judecător Asist. Univ. Drd.

Libertatea organelor judiciare în administrarea probelor trebuie cantonată în echilibrul care trebuie să existe între principiul legalității, ce implică, în principal, respectarea legii formale, al cărui câmp a fost extins în România o dată cu ratificarea Convenției europene a drepturilor omului<sup>1</sup> (integrată în mod direct în ordinea juridică internă) și celelalte principii fundamentale ale procesului penal, între care dreptul la un proces echitabil este de o importanță primordială. Într-o viziune mai largă, s-a evidențiat, în literatura de specialitate, că principiul dreptului la un proces echitabil presupune dreptul învinutului sau inculpatului la a-i fi asigurate drepturile procesuale cu respectarea tuturor regulilor diriguitoare ale procesului penal.<sup>2</sup>

Ținând cont de mijloacele tehnice moderne de investigație, în procesul penal, respectarea intimității vieții private a dobândit o importanță crescândă. O dovadă elocventă în acest sens o reprezintă împrejurarea că, în practică, părțile invocă în mod frecvent violarea art.8 al Convenției europene a drepturilor omului pentru a solicita anularea unei probe produse de către o parte sau printr-un act de administrare a probei. Atât particularii, cât și agenții autorităților publice, trebuie să respecte viața privată a persoanei în administrarea probelor. Sub acest aspect, în art. 8 alin.2, Convenția europeană a prevăzut, ca o excepție de la principiu, facultatea pentru un stat membru de a autoriza o „ingerință a autorității publice în exercițiul acestui drept”, sub rezerva ca ea să fie necesară. Așa cum s-a remarcat în doctrină, protecția intimității vieții private este asigurată suficient prin însăși crearea cadrului legal de administrare a probelor, existând posibilitatea ca o probă obținută cu violarea intimității vieții private să poată fi cenzurată prin prisma principiului legalității. De pildă, percheziția, executată legal, nu antrenează, în principiu, nici o violare excesivă a vieții private. De asemenea, în legătură cu înregistrările audio sau video, Curtea europeană a considerat drept compatibilă cu Convenția predarea către judecător a bandei magnetice, conținând înregistrarea unei conversații telefonice cu o persoană care îl solicita pentru asasinarea soției sale.

În practica Curții Europene a Drepturilor Omului, dreptul la corespondență apare uneori distinct, alteori fiind alăturat dreptului la viață privată și/sau dreptului la viață familială. Astfel, Curtea a decis că atunci când o comunicare între doi membri ai aceleiași familii este interceptată ne aflăm în fața unei duble ingerințe în exercițiul dreptului la viața de familie și a dreptului la corespondență<sup>3</sup>. Ingerința autorităților statale în exercițiul dreptului la corespondență constă în interceptarea pe orice cale a comunicării de orice fel. Dacă documentele sau mesajele care fac obiectul comunicării nu au fost expediate sau au ajuns deja la destinatar, ingerința statului ar putea ține de nerespectarea dreptului la viață privată.

Cu privire la art.8 din Convenție, numeroase probleme s-au ivit în jurisprudența organelor Convenției în materia interceptărilor telefonice de către autoritățile statale. De menționat că avem în vedere și corespondența electronică. Astfel, prin prima hotărâre pronunțată în materie – cauza *Klass contra Germania*, Curtea a admis că și comunicările prin telefon sunt cuprinse în noțiunea de corespondență, indiferent dacă aceasta emană de la

<sup>1</sup> Legea nr.30 din 18 mai 1994 privind ratificarea Convenției pentru apararea drepturilor omului și a libertatilor fundamentale și a protocoalelor aditionale la aceasta conventie publicată în M. Of. nr. 135 din 31 mai 1994, intrat în vigoare la 20.06.1994, prin depunerea instrumentului de ratificare la Secretarul General al Consiliului Europei

<sup>2</sup> I. Neagu, “Drept procesual penal. Tratat.”- Ed. Global Lex, 2004, p.103

<sup>3</sup> C.E.D.O. ,, Hot. din 25.02.1992, M. și R. Andersen contra Suedia

domiciliul unei persoane sau din mediul profesional. În principiu, nu interesează locul de unde se interceptează convorbirile telefonice. Există ingerință a autorităților publice în exercițiul dreptului la corespondență prin faptul că ascultarea telefonului reclamantului, chiar dacă a fost operată pe linia telefonică aparținând unui terț, a condus la interceptarea și înregistrarea conversațiilor acestuia, ceea ce a permis începerea urmăririi sale<sup>4</sup>.

Posibilitatea interceptării convorbirilor telefonice de către autoritățile statale este prevăzută, practic, în legislațiile tuturor statelor semnatare ale Convenției, fiind legată, în general, de lupta împotriva criminalității<sup>5</sup>. Societățile democratice sunt amenințate de forme complexe de spionaj și de terorism. Pentru a combate eficient astfel de amenințări, trebuie să se permită statelor să supravegheze elementele subversive care acționează pe teritoriul lor. Curtea a admis că existența unor dispoziții legale care să permită interceptarea corespondenței în situații excepționale este necesară într-o societate democratică, în vederea asigurării securității naționale, apărării ordinii publice și prevenirii săvârșirii de infracțiuni, însă realizarea unor interceptări ale convorbirilor telefonice comportă nu doar riscul producerii de prejudicii unei anumite persoane, ci poate avea consecințe negative pentru societatea democratică în ansamblul său. De aceea, garanțiile împotriva interceptărilor abuzive sunt indispensabile<sup>6</sup>. Conform art.8 par.2 din Convenție, ingerințele autorităților publice trebuie să fie prevăzute de lege și să fie necesare într-o societate democratică pentru atingerea unui scop legitim. O a treia condiție – ingerința să fie proporțională cu scopul urmărit – este o creație a jurisprudenței organelor Convenției, care a condus la formularea unui nou principiu în materie – cel al *proporționalității*. Acesta presupune determinarea existenței unei nevoi sociale imperioase care a impus ingerința în dreptul la corespondență<sup>7</sup>.

În acest sens, în două cauze împotriva Franței, Kruslin și Huvig, Curtea a apreciat că sistemul francez de autorizare a interceptării convorbirilor telefonice nu oferă reclamanților garanții adecvate contra unor abuzuri ce puteau fi comise, deoarece nu erau definite persoanele care puteau fi supuse interceptării convorbirilor telefonice în cadrul procedurii judiciare, nici natura infracțiunilor care îndreptăteau practicarea lor; nu erau prevăzute limite cu privire la durata măsurii, dacă aceasta era dispusă de judecătorul de instrucție; nu existau prevederi cu privire la modalitatea de redactare a procesului-verbal privind conversațiile interceptate și măsurile ce trebuiau ayute în vedere pentru ca înregistrările realizate să fie comunicate intact și complet către judecător (care nu putea controla numărul și lungimea benzilor înregistrate originale) și apărare; nu erau definite modalitățile în care benzile cu înregistrările practicate puteau fi distruse<sup>8</sup>.

În ansamblul sistemului probator conturat de Codul român de procedură penală, ar putea suscita discuții privind respectarea exigențelor art. 8 din Convenția europeană, mijloacele de probă cuprinse în titlul III, cap. II. Secțiunea V<sup>1</sup>, privind « Interceptările și înregistrările audio sau video »

Dispozițiile cuprinse în secțiunea V<sup>1</sup> din Codul de procedură penală, introdusă prin Legea nr. 141/1996, a reprezentat, fără dubiu, racordarea sistemului probator român la exigențele europene, prin utilizarea metodelor oferite în ultimele cuceriri tehnologice și științifice, prin adăugarea unor noi mijloace de probă, respectiv înregistrările audio și cele

<sup>4</sup> C.E.D.O., dosar nr.13274/1987, cauza D. contra Italia, Hot. din 06.09.1990, D.R., nr.66, p.164 și urm.

<sup>5</sup> Conform art. 190 din Noul Cod penal, se incriminează fapta ce constă în "încălcarea dreptului la viață privată a unei persoane prin folosirea unor mijloace de interceptare de la distanță de date, informații, imagini sau sunete din locurile arătate în art.189 alin.1, fără consimțământul persoanei care le folosește sau fără permisiunea legii și se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 5 ani. Cu aceeași pedeapsă se sancționează și difuzarea datelor, informațiilor imaginilor sau sunetelor obținute în modurile prevăzute în alin.1".

<sup>6</sup> Vincent Berger, *Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului*, Institutul Român pentru Drepturile Omului, p.407

<sup>7</sup> Marin Voicu, *Protecția Europeană a Drepturilor Omului*, Ed. "Lumina Lex", București, 2001, p.167

<sup>8</sup> Corneliu Bârsan, *Protecția dreptului la viață privată și familială, la corespondență și la domiciliu în Convenția Europeană a Drepturilor Omului*, *Pandectele române - Supliment 2003*, p.47-48; Vincent Berger, op. cit., p.413-414

video. Legea nr. 281/2003 a îmbogățit conținutul acestor mijloace de probă prin noile prevederi cuprinse în secțiunea intitulată „Interceptările și înregistrările audio sau video”. Spre deosebire de vechea reglementare, potrivit art. 91<sup>1</sup> din Codul de procedură penală, interceptările și înregistrările pe bandă magnetică sau pe orice alt tip de suport ale unor convorbiri ori comunicări se efectuează cu autorizarea motivată a instanței, la cererea procurorului, în cazurile și în condițiile prevăzute, dacă sunt date sau indicii temeinice privind pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni pentru care urmărirea penală se efectuează din oficiu, iar interceptarea și înregistrarea se impun pentru aflarea adevărului.

În ceea ce privește competența acordării autorizațiilor de interceptare sau înregistrare a convorbirilor, aceasta revine președintelui instanței care va avea competența să judece cauza în primă instanță, urmând a fi date în cameră de consiliu. În opinia noastră, autorizarea poate fi dată și de vicepreședintele instanței sau de un alt judecător delegat, atunci când a fost făcută o astfel de desemnare prin decizia președintelui instanței, având în vedere existența unor situații obiective în care președintele nu se află în instanță.

Interceptarea și înregistrarea convorbirilor se impun pentru aflarea adevărului, atunci când stabilirea situației de fapt, sau identificarea făptuitorului nu poate fi realizată în baza altor probe. Această autorizare poate fi acordată în cazul infracțiunilor contra siguranței naționale prevăzute de Codul penal și de alte legi speciale, precum și în cazul infracțiunilor de trafic de stupefiante, trafic de arme, trafic de persoane, acte de terorism, spălare a banilor, falsificare de monede sau alte valori, în cazul infracțiunilor prevăzute de Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, ori a altor infracțiuni grave, care nu pot fi descoperite sau ai căror făptuitori nu pot fi identificați prin alte mijloace, ori în cazul infracțiunilor care se săvârșesc prin mijloace de comunicare telefonică sau prin alte mijloace de telecomunicații, fiind determinată, astfel, în concret, sfera infracțiunilor.

De asemenea, sunt menționate perioada până la care poate fi acordată autorizarea, posibilitatea prelungirii acesteia pentru motive temeinic justificate, durata maximă fiind de 4 luni, iar fiecare prelungire neputând depăși 30 de zile.

Totodată, norma prevede, în mod distinct, felul actului procedural prin care se autorizează interceptarea și înregistrarea convorbirilor sau a comunicărilor, respectiv încheiere, al cărui cuprins este concretizat, reprezentând o particularitate în raport cu dispozițiile art. 305 referitoare la încheierea de ședință, care completează, după părerea noastră, dispozițiile speciale din art. 91 alin. ultim Cod procedură penală. Astfel, încheierea de ședință va cuprinde, în partea introductivă, instanța, numărul de dosar, numărul încheierii, felul ședinței de judecată, numele judecătorului și grefierului, parchetul care a formulat solicitarea pentru autorizarea interceptării și a înregistrării convorbirilor pentru persoana indicată, indiciile concrete și faptele care justifică măsura, motivele pentru care măsura este indispensabilă aflării adevărului, persoana, mijlocul de comunicare, sau locul supus supravegherii, perioada pentru care sunt autorizate interceptarea și înregistrarea. În mod distinct de încheierea de ședință, președintele instanței competente va emite autorizația, în baza încheierii date, privind autorizarea interceptării și înregistrării convorbirilor telefonice sau comunicărilor, ori a altor înregistrări, indicând persoana, postul telefonic, durata până la care sunt acordate.

O problemă de semnalat în aplicarea dispozițiilor mai sus menționate, cuprinse în secțiunea V<sup>1</sup>, așa cum a fost modificată prin Legea nr. 281/2003, este cea privind aplicabilitatea dispozițiilor Legii nr. 51/1991 privind siguranța națională a României, mai precis dacă, de la 01.01.2004, dispozițiile art. 13 din legea specială invocată și-au menținut valabilitatea. Răspunsul este afirmativ, fiind susținut în drept de dispozițiile art. X din Legea nr. 281/2003 (potrivit cărora: „Ori de câte ori alte legi prevăd dispoziții referitoare la dispunerea de către procuror (...) a interceptării și înregistrării convorbirilor (...) se aplică în mod corespunzător dispozițiile prevăzute în art. 1 din prezenta lege”, deci ale Codului de procedură penală, care prevăd în materia respectivă ca autorizarea să fie dată numai de către judecători); dispozițiile constituționale referitoare la drepturile și libertățile cetățenilor,

precum și a liberei dezvoltări a personalității umane; exigențele juridice vest-europene în perspectiva integrării în Uniunea Europeană. În acest context, dispozițiile art. 13 din Legea nr. 51/1991, care folosesc două noțiuni, respectiv „autorizarea efectuării unor acte” și „mandat”, precum și cele ale Codului de procedură penală care fac vorbire doar de „autorizare” nu pot justifica interpretarea că pentru acest „mandat” se păstrează competența procurorului. Astfel, cele două noțiuni folosite de legea menționată, în realitate privesc o singură atribuție, anume aceea de „autorizare a efectuării unor acte”, ceea ce reprezintă o măsură procesuală, iar mijlocul prin intermediul căruia se pune în aplicare „autorizarea” este „mandatul” care reprezintă actul procedural. Mai mult, „autorizarea” din Legea nr. 51/1991 are un conținut mai larg, nelimitându-se la interceptarea și înregistrarea comunicațiilor, ci vizează și aspecte privind alte instituții juridice, cum ar fi „percheziția” și „reținerea și predarea corespondenței și a obiectelor”<sup>9</sup>. De menționat că în economia Noului Cod penal, infracțiunile contra siguranței statului sunt tratate unitar în titlul al III-lea.

O altă problemă care, după opinia noastră, ar putea genera unele probleme în aplicare, ar fi aceea dată de dispozițiile art. 91<sup>3</sup> alin. 3 din Codul de procedură penală, în ceea ce privește momentul în care se apreciază asupra faptului dacă informațiile culese prezintă interes în cercetarea și soluționarea cauzei, întrucât sintagma folosită de legiuitor „prezintă interes în cercetarea și soluționarea cauzei” este insuficient determinată. Astfel, s-ar putea ca, prin procedura contradictorie asupra interesului informațiilor cuprinse în înregistrarea convorbirilor, ca unic mijloc de probă, anterior sesizării instanței prin rechizitoriu, s-ar putea chiar anula sau diminua forța probantă a acestuia, chiar în contextul și a altor mijloace de probă, prin înlăturarea lui. Astfel, apreciem că s-ar impune modificarea noiei respective prin precizarea, în mod concret, a momentului începerii acestei proceduri.

În practica de urmărire penală au apărut unele probleme în legătură cu acest procedeu probatoriu. În doctrină, se consideră că prin acceptarea în mod nelimitat acestor înregistrări dispozițiile art. 91<sup>6</sup> C. pr. pen. contravin prevederilor Constituției și art. 8 din Convenție, motiv pentru care s-a propus abrogarea lor<sup>10</sup>. Într-adevăr, apare ca surprinzătoare acceptarea facilă ca mijloc de probă a înregistrărilor prezentate de părțile interesate în cauză, raportat la condițiile severe pretinse organului judiciar care solicită autorizarea acestui mijloc de investigație, la care se adaugă demonstrarea împrejurării că procedeele probatorii clasice s-au dovedit ineficiente pentru elucidarea cauzei. Chiar dacă astfel de înregistrări nu ar trebui să aibă valoare de procedeu probatoriu, este neîndoielnic faptul că pot prezenta un just temei pentru organizarea surprinderii făptuitorului în flagrant sau pentru autorizarea interceptării de convorbiri, în scopul verificării veridicității faptelor denunțate, în condițiile în care cuprind date sau indicii privind pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni pentru care urmărirea penală sa face din oficiu<sup>11</sup>.

În orice caz, dacă, potrivit disp. art. 91<sup>5</sup> C. pr. Pen., pot servi ca mijloace de probă și înregistrările audio prezentate de părți, dacă nu sunt interzise de lege. Per a contrario, înregistrările făcute de persoane care nu sunt părți în procesul penal, cum sunt martorii, nu pot servi ca mijloace de probă<sup>12</sup>. Altfel spus, înregistrările făcute fără autorizare, în condiții de clandestinitate, constituie o încălcare a art. 26 alin. 1 din Constituție și art. 62, alin. 2 din C. pr. Pen., și nu în ultimul rând, a disp. art. 8 din Convenția europeană.

Legile speciale din domeniul combaterii corupției și a criminalității organizate prevăd, în mod expres, ca procedeu probatoriu, accesul la sistemele de comunicații sau informatice. Legea nr. 143/2000, privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri a reglementat pentru prima oară această instituție în art. 23: „când sunt indicii temeinice că o persoană

<sup>9</sup> N. Volonciu – *Tratat de procedură penală, vol. I, Editura Paideia, București, 1998, pag. 510*

<sup>10</sup> Gh. Mateuț, « În legătură cu noua reglementare privind înregistrările audio sau video în probațiunea penală », D. nr. 8, 1997, p. 70

<sup>11</sup> Augustin Lazăr, *Accesul și supravegherea sistemelor de telecomunicații sau informatice. Mijloace de probă*, R.D.P., nr. 3, 2003, p. 154 – 160

<sup>12</sup> C.S.J., sect. Pen., dec. Nr. 1602 din 26 martie 2001, în « Buletinul Jurisprudenței. Culegeri de decizii pe anul 2001 » Editura All Beck, București, 2003, pag. 274 – 275

pregătește comiterea unei infracțiuni dintre cele prevăzute de prezenta lege sau care a comis o asemenea infracțiune, folosind sisteme de telecomunicații sau informatice, organul de urmărire penală poate, cu autorizarea procurorului, să aibă acces pe o perioadă determinată la aceste sisteme și să le supravegheze. Dispozițiile art. 91<sup>1</sup> – 91<sup>5</sup> din C. pr. pen. se aplică corespunzător”. Accesul la sistemele informatice sau de telecomunicații este reglementat în aceeași formă și în art.23 din Legea nr.678/2001, privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, precum și în art.27 din Legea 656/2002, privind prevenirea și sancționarea spălării banilor. Alte reglementări în domeniu sunt Legea nr.78/2000, privind prevenirea, descoperirea și sancționarea unor fapte de corupție, Ordonanța de Urgență a Guvernului (O.U.G.) nr.43/2002, privind Parchetul Național Anticorupție, și Legea 503/2002, pentru aprobarea O.U.G. 43/2002.

Vom prezenta pe scurt utilitatea acestor procedee probatorii, astfel cum a fost evidențiată în literatura de specialitate.<sup>13</sup> Prin punerea sub ascultare a *telefonului fix*, este posibilă aflarea numerelor de telefon de la care se apelează, cele care se formează de la aparatul respectiv, conținutul convorbirilor, data, ora și locul din care s-au efectuat. Ulterior, pot fi identificați titularii celorlalte posturi telefonice care au intrat în legătură cu suspectul. Supravegherea unui *telefon mobil* poate furniza, pe lângă informația furnizată prin apeluri telefonice, și informații referitoare la poziția sau traseul în teritoriu al deținătorului, precum și conținutul mesajelor transmise. Autorizarea supravegherii unui *telefon public* este posibilă dacă sunt date clare că suspectul folosește în mod constant acel telefon și dacă nu sunt posibile interceptarea și urmărirea altor telefoane. Prin punerea sub urmărire a *pager*-elor se poate obține o evidență reală despre telefoanele și codurile folosite de posesorii acestora. Se poate emite autorizație de supraveghere și pentru un *fax* care transmite sau care primește informația sau chiar pentru un fax care transmite copii după tot ce a fost transmis de la și către fax-ul în cauză. Cerințele de interceptare minimă sunt destul de complicate pentru acest tip de urmărire, motiv pentru care infractorii folosesc acest mijloc de comunicare pentru a evita controlul activității lor. Uneori se poate ajunge la acest tip de supraveghere ca urmare a interceptării pe cale electronică a telefoanelor clasice de la care suspectii își cer mesaje pe fax. Accesarea și supravegherea *computerelor* oferă anchetatorilor posibilitatea de a afla numeroase informații, computerul fiind atât un mijloc de comunicare, cât și unul de stocare a datelor. Prin urmărirea comunicațiilor realizate prin *e-mail* este posibil să se cunoască cuprinsul conversației, data, ora și locul din care s-a efectuat transmisia. *Internetul* este și gazda unor grupuri de discuție – forumuri. Acestea permit utilizatorilor să afișeze mesaje care pot fi citite de oricine. Teoretic, fiecare mesaj afișat este accesibil oricui navighează pe Internet, putând fi copiate de oricare dintre utilizatori. Prin această metodă este posibil ca suspectii să își transmită mesaje codate cu privire la comiterea unor infracțiuni. Interceptarea acestora este posibilă numai dacă se cunosc adresele de e-mail ale suspectilor. Pentru a evita interceptarea convorbirilor telefonice, infractorii pot utiliza Internet Relay Chat sau alte sisteme de comunicație similare. Chiar și aceste “discuții” pot fi supravegheate și înregistrate dacă se cunoaște că suspectii comunică în mod constant în acest mod și dacă se cunosc parolele. *Casele de marcat* sunt utile din punctul de vedere al modului de stocare a datelor întrucât acestea pot oferi informații despre sumele de bani cheltuite de respectivii, obiectele cumpărate, date, ora și locul de unde au fost cumpărate, cantitatea și prețul acestora. Accesarea și supravegherea *bancomatelor* pot da relații despre ridicări sau depuneri de bani efectuate de suspecti, putându-se verifica data, locul și ora efectuării tranzacției, beneficiarul sumelor depuse sau contul din care provin sumele ridicate. *Cititoarele de carduri* permit aflarea de informații despre mișcările de capital efectuate de posesorii cardurilor, ceea ce

<sup>13</sup> D. Ciuncan, *Înregistrările audio și video, mijloace de probă*, R.D.P. nr. 1/1997, p. 57, D. Ciuncan *Autorizarea judiciară a înregistrărilor audio și video*, P.L. nr. 2/ 1998, p.30 ; Mihai Apetrei *Înregistrările audio și video-mijloace de proba în procesul penal*, R.D.P. nr. 3/1998, p.94 – 95

presupune cunoașterea de către anchetator a tipului de card folosit de suspect, a băncii emitente și a numărului de cont<sup>14</sup>.

Comunicațiile private sau de stat, prin telefonia fixă, mobilă, fax sau modem sunt extrem de vulnerabile. Cu aparatură artizanală sau achiziționată prin Internet, cu sprijinul unor firme specializate sau al funcționarilor unor operatori de telefonie, oricine poate fi spionat în mod sistematic. O dovadă în acest sens o reprezintă zecile de cazuri depistate de S.R.I. și prezentate într-un amplul documentar: un student din București a confecționat și vândut 5.000 de mijloace telefonice de interceptare destinate culegerii de informații; cu sprijinul unui angajat al unei firme de telefonie, un inginer șomer a spionat ilegal convorbirile telefonice ale unui patron; un magistrat a fost șantajat în urma supravegherii sale prin mijloace foto-video; un cabaret a fost "garnisit" cu aparatură de înregistrare pentru șantajarea clienților etc. Aceste cazuri au fost predate Parchetului.

În ceea ce privește mijloacele tehnice de "spionaj", primii agenți virtuali sunt robotul telefonic și telefonul fără fir. Chiar și instalațiile de siguranță cu interfoane se pot transforma în spioni electronici; opriză de perete nu este decât un potențial "turnător anonim". Gradul redus de protecție a circuitelor fizice pe unele porțiuni de traseu face posibilă interpunerea unor dispozitive de preluare, amplificare, ascultare înregistrare sau chiar transmitere la distanță a comunicațiilor interceptate. Mijloacele tehnice implantate în echipamentele centrale sau terminale de telefonie sau pe circuitele fizice aferente acestora facilitează interceptarea și transmiterea semnalelor utile către punctele de stocare/prelucrare. Emițătorul modulat cu semnale audio sau video reprezintă un mijloc tehnic sigur de acces la informațiile vehiculate prin rețelele de comunicații sau în spațiile de interes, deoarece plasarea lui poate fi rapidă și facilă, iar condițiile de recepție a semnalelor pot fi asigurate fără riscuri. Emițătorii pot fi disimulați în aparatură electrică, electronică sau de telecomunicații existentă sau introdusă în spațiul vizat (de exemplu, o lampă electrică, un fax etc.). Geamul ferestrei unei încăperi în care se poartă discuții se poate transforma în emițător la mare distanță. Astfel, vibrațiile foi de sticlă, provocate din interior, pot fi "citite" cu ajutorul unui fascicul laser și decodificate prin interpretare electronică. Cu un microfon direcțional perfecționat, amplasat într-o clădire, pot fi ascultate discuțiile purtate de anumite persoane în aer liber sau în alte spații. Este posibilă și captarea semnalelor electromagnetice emise de un aparat fax sau de un computer în stare de funcționare, interpretarea lor și reconstituirea imaginilor transmise ori a celor afișate pe display.

Progresul tehnologic face ca secretul corespondenței să fie tot mai greu de păstrat. Mijloacele tehnice de "spionaj" vor fi mereu cu un pas în fața legislației. În toate cazurile în care se face aplicarea art. 91<sup>1</sup> – 91<sup>6</sup> C. pr. pen., trebuie efectuată o *expertiză*. Expertiza înregistrărilor audio se realizează prin prezentarea suportului magnetic ce conține înregistrarea audio efectuată spre examinare unui specialist în expertiza vocii și a vorbirii, pentru ca acesta să se pronunțe dacă înregistrarea este autentică sau reprezintă o copie sau o contrafacere. Fără o astfel de certitudine, înregistrarea de pe suportul magnetic nu poate fi acceptată ca mijloc de probă. Conform prevederilor standardului AES 27-1996, o înregistrare audio pe suport magnetic este autentică dacă: a fost realizată simultan cu evenimentele acustice conținute pe acesta și nu reprezintă o copie; nu conține eventuale intervenții; a fost realizată cu echipamentul tehnic înaintat expertului<sup>15</sup>.

Atunci când raportul de expertiză este singura probă în cauză și concluziile acestuia sunt negative, condamnarea inculpatului este ilegală. În dosarul nr.5276/2001, prin sentința nr.49, fosta Curte Supremă de Justiție a condamnat-o pe Peter Lidia și pentru infracțiunea de trafic de influență. Soluția s-a întemeiat, din punct de vedere probator, pe înregistrări audio.

<sup>14</sup> Laura – Codruța Kövecsi, *Accesul și supravegherea sistemelor de telecomunicații sau informatice. Mijloce de probă*. R.D.P., nr.3, 2003,, p.145-148

<sup>15</sup> Cătălin Grigoraș, *Expertiza înregistrărilor audio*, RDP, nr.1, 2003, p.162-163

Deși concluziile raportului de expertiză efectuat în cauză<sup>16</sup> au fost negative – înregistrările nu erau autentice și conțineau mai multe intervenții (ștersături) – instanța nu a ținut cont de aceste probe (concluziile raportului). Instanța a considerat următoarele: “convorbirile înregistrate sunt autentice ... deoarece a constatat, în ședință publică -unde au fost ascultate integral-, că acestea sunt reale și au avut loc în zilele și la orele menționate pe transcriere ... vocile de pe benzi seamănă izbitor cu vocile interlocutorilor audiați de instanță ... în cadrul convorbirilor – clare, cursive, intacte – nu există colaje, adăugiri sau omisiuni de natură să altereze conținutul, evident neștirbit, al conversațiilor; singurele elemente de montaj ... se află între convorbiri și nu în cursul acestora ...”. O situație asemănătoare se prezintă și în dosarul nr.632/2002 al Tribunalului București. Concluziile raportului de expertiză criminalistică<sup>17</sup> au fost negative: înregistrările de pe casetele audio supuse expertizei nu sunt originale, benzile magnetice conțin intervenții tehnice (copiere, editare, ștergere, inserare și montaj audio).

Evident, prin îmbogățirea conținutului acestor mijloace de probă, prin Legea 281/2003, s-a urmărit evitarea arbitrariului în utilizarea acestora în desfășurarea procesului penal. Concepția aceasta este veche și se impune cu atât mai mult în gândirea noastră juridică procesual – penală, în măsura în care ea se sprijină pe fundamentele statului de drept. Or, se știe că societatea democratică este aceea în care se respectă preeminența dreptului.

Viața privată este un termen general, nesusceptibil de o definiție exhaustivă. Trebuie analizat, de la caz la caz, dacă prin utilizarea interceptărilor audio și video ca mijloace de probă în procesul penal, se încalcă, *per se*, art. 8 din Convenție.

În măsura în care unele probe au fost obținute ilegal, Curtea trebuie să cerceteze dacă procedura în ansamblul său a fost echitabilă.<sup>18</sup> Ca o chestiune de principiu, Art. 6 din Convenție garantează dreptul la un proces echitabil, fără a conține reguli privind admisibilitatea probelor ca atare, problemă de drept intern. Dacă s-ar folosi ca mijloc de probă înregistrările ilegal obținute în procesul penal, s-ar putea ca drepturile apărării să nu fie socotite, dacă partea interesată ar avea posibilitatea de a contesta autenticitatea înregistrărilor și a se opune la utilizarea lor, precum și de a utiliza și alte probe. Înregistrarea nu trebuie să fie singura probă pe care să se bazeze condamnarea<sup>19</sup>.

Nivelul de protecție a drepturilor omului, în cadrul căruia dreptul la respectarea vieții private și a demnității persoanei și-au conservat o poziție fundamentală, reprezintă o componentă majoră a condiției umane, un imperativ dictat de necesitatea de progres a societății contemporane, adevărata libertate fiind posibilă numai într-o orânduire în care sunt create condițiile de exercitare optimă a drepturilor intim legate de ființa umană și de protecție a acesteia față de arbitrariul autorităților și a pericolelor care o amenință.

<sup>16</sup> Raportul de expertiză criminalistică nr.175/03.06.2002, experții: ing. Vasile Turcitu și ing. Cătălin Grigoraș, cercetat la Institutul Național de Expertize Criminalistice

<sup>17</sup> Raportul de expertiză criminalistică nr.391/23.12.2002, experții: ing. Vasile Turcitu și ing. Cătălin Grigoraș, cercetat la Institutul Național de Expertize Criminalistice

<sup>18</sup> C.E.D.O., Hot. 12.7.1988 cauza *Schenk c. Elveția*

<sup>19</sup> C.E.D.O., Hot. 25.09.2001 cauza *P.G. și J. H. c. Regatul Unit*